

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ	9
Ο φόβος της ελευθερίας	9
Οι τρεις διαστάσεις της ελευθερίας	16
Η ελευθερία του ατόμου και οι άλλοι	20
Η ιδέα της μοίρας και του πεπρωμένου	32
 ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, Η ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΑΞΙΑ	39
Ελευθερία και υπευθυνότητα	39
Ελευθερία και ασυδοσία	46
Δράση, όχι αντίδραση	49
Ανυποταγή, όχι επανάσταση	61
 ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	91
Καμήλα, λιοντάρι, παιδί	91
 ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΒΑΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ	117
Δημιουργική ελευθερία	147
Η αληθινή ελευθερία	165
 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΣΣΟ	183
Osho International Meditation Resort	185
Για περισσότερες πληροφορίες	189

Ελευθερία είναι η ικανότητα
να λες ναι
όταν χρειάζεται το ναι,
να λες όχι
όταν χρειάζεται το όχι
και μερικές φορές
να μένεις σιωπηλός,
όταν δεν χρειάζεται
να πεις τίποτα.

Όταν όλες αυτές οι διαστάσεις
είναι διαθέσιμες,
υπάρχει ελευθερία

Osho

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΡΙΖΕΣ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

Ο φόβος της ελευθερίας

Είναι πολύ δύσκολο να βρεις έναν άνθρωπο που η καρδιά του να μη θέλει να πετάξει σαν πουλί στον ουρανό, που να μη θέλει να φτάσει στα πιο μακρινά αστέρια, αν και ταυτόχρονα γνωρίζει πόσο βαθιά είναι δεμένος με τη γη. Οι ρίζες του βρίσκονται βαθιά μέσα στη γη. Ο διχασμός του είναι ότι από τη μία είναι προσκολλημένος πάνω στη φυλακή του κι από την άλλη, αυτό που λαχταράει βαθιά μέσα του είναι η ελευθερία.

Αυτή είναι η μεγαλύτερη αγωνία. Δεν μπορείς να αφήσεις τον κόσμο πάνω στον οποίο είσαι αλυσοδεμένος. Δεν μπορείς να αφήσεις όλα εκείνα που έχουν γίνει εμπόδια στη ζωή, επειδή αυτά τα ίδια είναι επίσης και οι χαρές σου. Έχεις προσκολληθεί πάνω σ' αυτά, επειδή κατά κάποιον τρόπο τρέφουν την περηφάνια σου. Δεν μπορείς να τα αφήσεις, μα δεν μπορείς ούτε και να ξεχάσεις ότι εσύ δεν ανήκεις σε αυτόν τον κόσμο, ότι το σπίτι σου πρέπει να βρίσκεται κάπου αλλού, επειδή στα όνειρά σου πετάς – συνεχώς πετάς σε μακρινούς τόπους.

♦ ♦ ♦ Αυτή είναι η μεγαλύτερη αγωνία.
Δεν μπορείς να αφήσεις τον κόσμο
πάνω στον οποίο είσαι αλυσοδεμένος.
Δεν μπορείς να αφήσεις όλα εκείνα
που έχουν γίνει εμπόδια στη ζωή,
επειδή αυτά τα ίδια είναι επίσης
και οι χαρές σου. ♦ ♦ ♦

Κανένας δεν σου απαγορεύει να είσαι ελεύθερος. Μπορείς να είσαι ελεύθερος αυτήν εδώ τη στιγμή. Εκείνες οι προσκολλήσεις όμως έχουν πάει πολύ βαθιά μέσα σου. Έχουν γίνει σχεδόν η ίδια σου η ύπαρξη. Μπορεί να σου προκαλούν μιζέρια και δυστυχία, σου φέρνουν όμως και στιγμές ευτυχίας. Μπορεί να αλυσοδέουν τα πόδια σου, σου δίνουν όμως επίσης και στιγμές χορού.

Αυτή είναι μια πολύ παράξενη κατάσταση, την οποία χρειάζεται να αντιμετωπίσει κάθε ευφυής άνθρωπος: Είμαστε ριζωμένοι στη γη και θέλουμε φτερά για να πετάξουμε στον ουρανό. Δεν μπορούμε να ξεριζωθούμε, επειδή η γη είναι η τροφή μας και δεν μπορούμε να σταματήσουμε να ονειρευόμαστε τα φτερά, επειδή αυτά είναι το πνεύμα μας, η ίδια μας η ψυχή, αυτό που μας κάνει ανθρώπινα όντα. Αυτή είναι η σχιζοφρένεια του ανθρώπου, ο διχασμός του ανθρώπου. Γι' αυτό και δεν μπορεί να ησυχάσει, δεν μπορεί να βρει γαλήνη.

Κανένα ζώο δεν αισθάνεται αυτή την αγωνία. Όλα τα ζώα είναι απόλυτα ικανοποιημένα με αυτό που είναι. Ο άνθρωπος είναι το μοναδικό ζώο που αισθάνεται έλλειψη ικανοποίησης – επειδή γνωρίζει ότι μπορεί να ελευθερωθεί.

♦ ♦ ♦ Είμαστε ριζωμένοι στη γη και θέλουμε
 φτερά για να πετάξουμε στον ουρανό.
 Δεν μπορούμε να ξεριζωθούμε, επειδή η γη
 είναι η τροφή μας και δεν μπορούμε
 να σταματήσουμε να ονειρευόμαστε τα φτερά,
 επειδή αυτά είναι το πνεύμα μας,
 η ίδια μας η ψυχή, αυτό που μας κάνει
 ανθρώπινα όντα. ♦ ♦ ♦

Πάντοτε αγαπούσα αυτή την αρχαία ιστορία:

Ένας άντρας, ένας σπουδαίος άντρας, ένας αγωνιστής της ελευθερίας ταξίδευε στα βουνά. Στον δρόμο του, σταμάτησε για να ξεκουραστεί τη νύχτα σε ένα μικρό πανδοχείο. Με μεγάλη του έκπληξη, είδε ότι σ' εκείνο το μικρό πανδοχείο υπήρχε ένα χρυσό κλουβί, που είχε μέσα έναν παπαγάλο, ο οποίος επαναλάμβανε συνεχώς: «Ελευθερία! Ελευθερία!». Όλη μέρα, ο παπαγάλος φώναζε: «Ελευθερία! Ελευθερία!». Και επειδή το πανδοχείο βρισκόταν σε τέτοια τοποθεσία, κάθε φορά που ο παπαγάλος επαναλάμβανε τη λέξη «Ελευθερία!» η φωνή του αντιηκούσε σε βουνά και σε κοιλάδες.

Ο άνθρωπος σκέφτηκε: Έχω δει πολλούς παπαγάλους και θεωρούσα ότι πρέπει να θέλουν να ελευθερωθούν από το κλουβί τους, ποτέ μου όμως δεν έχω δει έναν παπαγάλο που όλη μέρα, από το πρωί μέχρι το βράδυ που πηγαίνει να κοιμηθεί, να κραυγάζει για ελευθερία.

Μέσα στη νύχτα, του ήρθε μια ιδέα. Πετάχτηκε από το κρε-

βάτι του και πήγε κι άνοιξε την πόρτα του κλουβιού. Ο ιδιοκτήτης κοιμόταν βαθιά κι ο άνθρωπος είπε στον παπαγάλο ψιθυριστά: «Τώρα μπορείς να βγεις έξω!».

Αφού φώναζε τόσο πολύ για ελευθερία, βλέποντας την ανοικτή πόρτα, ο άνθρωπος υπέθετε ότι θα πετούσε αμέσως στον ουρανό. Με μεγάλη του έκπληξη όμως, είδε τον παπαγάλο, αντί να πετάει στον ουρανό, να κρατιέται σφιχτά από τα κάγκελα του κλουβιού. Του ξαναείπε: «Έχεις ξεκάσει την ελευθερία για την οποία φώναζες όλη μέρα; Φύγε! Πέτα! Ολόκληρος ο ουρανός είναι δικός σου!». Ο παπαγάλος όμως κρατήθηκε ακόμα πιο σφιχτά από τα κάγκελα του κλουβιού.

Τότε, ο άνθρωπος έβαλε το χέρι του μέσα στο κλουβί για να τραβήξει έξω τον παπαγάλο, όμως ο παπαγάλος τού τσιμπούσε το χέρι, του το γρατζούνιζε, αν και ταυτόχρονα φώναζε: «Ελευθερία! Ελευθερία!». Από το χέρι του ανθρώπου έτρεχαν αίματα, κατάφερε όμως να βγάλει τον παπαγάλο έξω από το κλουβί.

Ο παπαγάλος συνέχισε να επιτίθεται στον άνθρωπο – το χέρι του είχε πληγωθεί για τα καλά, όμως ένιωθε βαθιά ευχαρίστηση που είχε ελευθερώσει μια ψυχή και πήγε να κοιμηθεί.

Το πρωί, ο άνθρωπος ξύπνησε από την ίδια φωνή: «Ελευθερία! Ελευθερία!». Σκέφτηκε ότι ο παπαγάλος πρέπει να καθόταν πάνω σε κάποιο δέντρο. Όταν όμως βγήκε έξω, είδε τον παπαγάλο να κάθεται μέσα στο κλουβί, αν και η πόρτα ήταν ακόμη ανοικτή.

Έχω αγαπήσει αυτή την ιστορία, επειδή είναι πολύ αληθινή. Και σ' εσένα μπορεί να αρέσει η ελευθερία, όμως το κλουβί παρέρχει ασφάλεια και σιγουριά. Μέσα στο κλουβί, ο παπαγάλος δεν

χρειάζεται να ανησυχεί ούτε για την τροφή του, ούτε για εχθρούς, ούτε για τίποτα. Το κλουβί είναι βολικό, είναι άνετο, είναι χρυσό. Κανένας άλλος παπαγάλος δεν έχει ένα τόσο πολύτιμο κλουβί.

Η δύναμή σου, τα πλούτη σου, το κύρος σου, όλα είναι τα κλουβιά σου. Η ψυχή σου θέλει να είναι ελεύθερη, όμως η ελευθερία είναι επικίνδυνη. Η ελευθερία δεν έχει καμία ασφάλεια, η ελευθερία δεν έχει καμία σιγουριά.

♦ ♦ ♦ Το κλουβί έχει ασφάλεια και σιγουριά.
 Η δύναμή σου, τα πλούτη σου, το κύρος σου,
 όλα είναι τα κλουβιά σου.
 Η ψυχή σου θέλει να είναι ελεύθερη,
 όμως η ελευθερία είναι επικίνδυνη.
 Η ελευθερία δεν έχει καμία ασφάλεια,
 η ελευθερία δεν έχει καμία σιγουριά. ♦ ♦ ♦

Ελευθερία σημαίνει να περπατάς στην κόψη του ξυραφιού. Κάθε στιγμή βρίσκεσαι μέσα στον κίνδυνο, κάθε στιγμή ρισκάρεις, αγωνίζεσαι να ανοίξεις το δικό σου δρόμο. Κάθε στιγμή είναι μια πρόκληση από το άγνωστο. Άλλοτε κάνει υπερβολική ζέστη, άλλοτε κάνει υπερβολικό κρύο και κανένας δεν βρίσκειται εκεί για να σε φροντίσει. Μέσα στο κλουβί, ήταν υπεύθυνος ο ιδιοκτήτης. Όταν έκανε πολύ κρύο, σκέπαζε το κλουβί με μια κουβέρτα. Όταν έκανε ζέστη, το πλησίαζε στον ανεμιστήρα.

Ελευθερία σημαίνει τρομερή ευθύνη. Είσαι μόνος σου και παίρνεις εσύ όλη την ευθύνη και όλο το ρίσκο.

Είναι όμως φυσικό να αισθάνεσαι φόβο, επειδή από την αρ-

χή, από τα παιδικά σου χρόνια, σου έχουν πει να εξαρτάσαι από άλλους, από τις συμβουλές τους, από τις οδηγίες τους. Έχεις μεγαλώσει, δεν έχεις όμως ενηλικιωθεί. Όλα τα ζώα μεγαλώνουν. Μόνο ο άνθρωπος είναι εκείνος που έχει δύο δυνατότητες: Μπορεί είτε να μεγαλώσει, όπως όλα τα άλλα ζώα, είτε να ενηλικιωθεί, να ωριμάσει. Ενηλικίωση σημαίνει να ξεφορτωθείς όλες τις εξαρτήσεις. Φυσικά, στην αρχή αυτό προκαλεί φόβο.

Σε περιέβαλλαν οι ίδιες σου οι προβολές και θεωρούσες ότι είσαι προστατευμένος. Για παράδειγμα, σου έχουν πει από τα παιδικά σου χρόνια ότι ο Θεός σε προστατεύει. Αυτό λένε το βράδυ σε κάθε παιδί: «Μη φοβάσαι. Πήγαινε να κοιμηθείς. Ο Θεός σε προστατεύει».

Εκείνο το παιδί εξακολούθει να βρίσκεται μέσα σου. Κι εγώ λέω: «Δεν υπάρχει κανένας Θεός. Μπορείς να κοιμηθείς στο σκοτάδι με ασφάλεια. Κανένας δεν σε προστατεύει». Εσύ όμως φοβάσαι και δεν μπορείς να κοιμηθείς. Φοβάσαι. Χρειάζεσαι κάποιον να σε προστατεύει. Ο Θεός ήταν κόλπο, βοηθούσε όμως. Ήταν σαν ψεύτικο φάρμακο – σκέτη ζάχαρη.

Αν όμως η αρρώστια σου είναι φανταστική –και υπάρχουν τόσο πολλοί άνθρωποι τριγύρω που έχουν φανταστικές αρρώστιες– τότε αυτό που χρειάζεται είναι ένα φανταστικό φάρμακο.

Πρώτα πρώτα, το σκοτάδι είναι όμορφο. Έχει τρομερό βάθος, σιωπή, απεραντοσύνη. Το φως έρχεται και φεύγει. Το σκοτάδι παραμένει πάντα. Είναι πιο αιώνιο από το φως. Για το φως χρειάζεται κάποιο καύσιμο. Για το σκοτάδι δεν χρειάζεται κανένα καύσιμο – απλώς βρίσκεται εκεί. Και για να χαλαρώσεις, δεν χρειάζεται φως. Το φως προκαλεί εντάσεις, σε κρατάει ξύπνιο. Το σκοτάδι σου επιτρέπει να χαλαρώσεις, να αφεθείς.

Μέσα στο σκοτάδι δεν υπάρχει τίποτα για να το φοβάσαι, οπό-

τε η όλη ιδέα του φόβου του σκοταδιού είναι μια προβολή. Τότε χρειάζεσαι έναν Θεό, μια άλλη προβολή, ο οποίος θα σε προστατεύει μέσα στο σκοτάδι. Ένα ψέμα χρειάζεται ένα άλλο ψέμα και τότε δεν υπάρχει τέλος. Θα πρέπει να λες συνέχεια ψέματα.

♦ ♦ ♦ Ελευθερία σημαίνει να περπατάς στην κόψη του ξυραφιού. Κάθε στιγμή βρίσκεσαι μέσα στον κίνδυνο, κάθε στιγμή ρισκάρεις, αγωνίζεσαι για να ανοίξεις τον δικό σου δρόμο. Κάθε στιγμή είναι μια πρόκληση από το άγνωστο. ♦ ♦ ♦

Ασφαλώς η ελευθερία θα σε κάνει να φοβάσαι πολλά πράγματα. Έχε επίγνωση. Κοίταζε βαθιά μέσα στο καθετί που σε κάνει να φοβάσαι. Και θα εκπλαγείς: Αν κοιτάξεις βαθιά μέσα σε οτιδήποτε σε κάνει να φοβάσαι, τότε αυτό θα εξαφανιστεί. Δεν υπάρχει τίποτα στον κόσμο για να το φοβάσαι. Τότε μπορείς να απολαύσεις την ελευθερία και την υπευθυνότητα που φέρνει.

Η υπευθυνότητα είναι εκείνη που σε καθιστά ενήλικο. Γίνεσαι όλο και περισσότερο υπεύθυνος για κάθε πράξη, για κάθε σκέψη, για κάθε συναίσθημα. Σε αποκραυαλλώνει. Απομακρύνει όλες τις αλυσίδες που σε έδεναν.

Έχεις διογκώσει τους φόβους σου. Απλώς κοίταξέ τους και, μόλις τους κοιτάξεις, εκείνοι λιγοστεύουν. Ποτέ πριν δεν τους έχεις κοιτάξει. Αντίθετα, προσπαθούσες να ξεφύγεις απ' αυτούς. Έχεις δημιουργήσει προβολές εναντίον τους, αντί να τους κοιτάξεις κατευθείαν στα μάτια.